

IV

VERSLAG DER WERKZAAMHEDEN VERRICHT DOOR DE P.A.N.

van het Rayon EERSEL, omvattende de ~~Gemeent~~ dorp en Eersel, Steensel, Duizel, Vessem, Knegsel en Wintelre.

Rayon Commandanten Jac Kloosterman - Piet van Woerkum.

Eindelijk kwam het groote ~~nieuwe~~ bericht door den ether, waarnaar bezet Europa jaren verlangend had uitgezien: "De Geallieerde legers landen aan de Franse kust!" Eindelijk!

'n Zucht van verlichting. Het begin van het einde. De bevrijding ging komen. De Fransche Maquis sloten zich hechter aaneen om gewapend mee te strijden. De Witte Brigade in België sloeg haar vleugelen verder uit om een weg te banen voor de vrijheidslegers. Ook de Nederlandsche Partisanenactie werd in beweging gezet. De P(artisanen) A(ctie) N(ederland), waarvan het Rayon Eersel een schakel vormde in de groote aaneensluitende keten van verzetsgroepen. Van dit Rayon willen we hier nadere bijzonderheden geven.

Het eerste contact werd gelegd te Eersel bij Piet, waar Theo, die als Leider van de Kempische K.P.P. daar een geregelde bezoeker was, de plannen ontvouwde. Piet bracht Theo verder in contact met Ko te Steensel en hier werd, in tegenwoordigheid van Jansenius de eerste steen gelegd.

Verzetsgroepen werden gevormd van 4 a 5 man die diverse kleinere opdrachten kregen uit te voeren. De groepen werden systematisch uitgebreid tot een totale sterkte ~~was~~ bereikt van 80 man. Er werd door de leiding zeer nauwlettend toegezien of de partizanen voldeden aan de voorwaarden: onbesproken gedrag, principieel Nederlander en zeer zeker geen zwarthandelaar. Elke groep kreeg 2 commandanten.

Een der Rayonscommandanten (Ko) zelf politiemans, had, om moeilijkheden met de politie te voorkomen bij elke groep een commandant-politieman aangesteld. Voor het verrichten van arrestaties, het opmaken van rapporten en processen-verbaal enz. bleek dit later van groot belang te zijn. Er werden in de bevrijdingsdagen verscheidene arrestaties verricht, waarbij zich geen incidenten hebben voorgedaan en die allen bedekt waren door processen-verbaal.

Het kan echter niet worden gezegd dat het actief deelnemen van de politie speciaal in Eersel, algemeene instemming vond bij het volk. In het algemeen had het corps (eenige prominente figuren als Ko en Wim uitgezonderd) blijk gegeven weinig ruggespraak te bezitten. Hun houding bij de staking in de Meidagen en de wijze waarop zij later persoonsbewijzen ophaalden voor tewerkstelling in Zeeland had een onoverbrugbare kloof veroorzaakt tusschen politie en burgers.

Toen dan de noodzakelijke voorbereidingen waren getroffen, kon het werk beginnen. Een groep uit Eersel werd opdracht gegeven een stroo-opslagplaats in vlammen te laten opgaan. In de nacht trokken de mannen er op uit, gewapend met speciale illegale brandbommen. De dienstdoende wachtcommandant was echter zoo actief, dat hen geen gelegenheid geboden werd het object te benaderen. Men besloot, de volgende nacht opnieuw een poging te doen, waarbij zij zich zouden vermommen en desnoods de wacht overmeesteren. De volgende dag kwamen wagens, die het geperste stroo wegvoerden zoodat deze vlieger jammer genoeg niet opging.

Pl.m. 4 weken voor de bevrijding werd de eerste buit van de Miffen binnengeroepen. Ko was met zijn ordonnans Louis G. op verkenningstocht, toen ze op een verlaten plek in de bosschen tusschen Eersel en Steensel 'n juweel van 'n H.D. Motor met zijspan ontdekten, verborgentusschen het jonge mastengroen. Kan 'n Rayonscommandant en 'n ordonnans iets beter wenschen dan 'n motor met zijspan? Vlug kreeg hij 'n andere schuilplaats totdat de zon was weggedoken in het Westen. Weer gingen deze mannen hunnen zelfden tocht door het vertrouwde duister van de nacht en kwamen terug, stralend van genoegen om dit schoone praktische cadeau.

Het kreeg 'n plaatsje onder het stroo bij de hofstede van den landbouwer G. te Steensel.

Op 30 Aug. kreeg Piet om elf uur s'avonds het bevel: "Op 'n plaats tusschen Eindhoven en Reusel moet de telefoonkabel worden doorgeknipt. Nog deze nacht 't Is landelijk georganiseerd, dus... Op antwoord werd natuurlijk niet gewacht. Gewapend met 'n geweldige bijl en 'n spade trokken even na het middernachtel

uur drie lieden over smalle zandwegen totdat ze de provinciale weg bijna hadden bereikt. Dit werd een lastige karwei, want aaneengesloten trokken de terugtrekkende Duitsche troepen over deze weg, waarlangs de telefoondraden warenuitsgespannen. Afwachten dus! en het plan nog eens nader bezien. Piet wist dat even ~~na~~ voorbij de sigarenfabriek van Henri Wintermans de telefoondraden ophielden. Er liep dus verder 'n ondergrondsche kabel. Maar ook dáár aléén kon met zekerheid worden vastgesteld, wáár hij lag. Nog bleven de colonnes trekken. Wachten ...

Piet wist nog meet. In de fa riek van Wintermans hielden twee leden van de Philips-politie de wacht bij 'n groote partij gloeilampen, die hier door deze N $\frac{1}{2}$ V. waren opgeslaan. De wachters zouden misschien alarm kunnen maken. Een van het drietal, 'n gedegen ondergrondsche uit /t Zuiden van Limburg, die hier was ondergedoken en vertrouwd was met het vak én onbekend kreeg tot ~~tot~~ taak deze Heeren indien noodig met 'n revolver te dreigen, wanneer zij zich zouden vertoonen.

Nog eenige Duitsche wagens raasden over den weg. Toen werd het stil. Ook vanuit het Westen kwam geen geluid meer. Beginnen dus! Eén man op wacht, de tweede het hoog gericht op de fabriek en nummer drie spitten in record tempo. Na 'n uur zwoegen (de kabel zat toch nog op 'n plek waar hij niet werd verwacht) dreunden de doffe slagen ophet harde staal. 't Lukte niet! " 't Moet!" roept Driek uit en onder de geweldige kracht van dezer sterke jonge kerel bezwijkt het staal. Nog even gecontroleerd. In Orde! Het gat dicht en camoufleeren is het werk van een oogenblik. 't Wordt ook tijd want de wachter geeft alarm. Er is onraad! Er wordt niets meer gerisceerd en het drietal vindt z'n weg over geploegde landouwen totdat ze op 'n veilige plek uitrusten. De maan verlicht den omtrek met haar zilveren schijn en de drie mannen zijn tevreden over hunnen arbeid omdat ze een klein steentje hebben bijgedragen voor de vrijheid van ons land. Voor den vrede, zooals de natuur die ademt in dezen stillen maanbeschenen nacht.

De volgenden dag staat Piet als een der eersten bij de sabotageplek, want hij kan tochniet wegblijven van z'n werk en het is toch wel interessant uit den mond van 'n deskundig PTTambtenaar, die niet zoo deskundig is dat hij met dit geval zoo maar direct raad weet, te hooren, dat dit werkje is opgeknapt door menschen van het vak! Dat meent hij te kunnen afleiden van de wijze waarop die verzetsmannen zijn tewerk gegaan. Ja, hij wist het wel. Toen men smiddags begon te praten over speurhonden en bezoeken van hooge Duitsche SSers, werd het wel wat te warm en het laat zich begripen, dat Piet 'n dringende boodshcap had in 'n ander dorp.

De volgende dagen zijn de wegen zwart van de trugtrekkende Duitsche legers. Te vlet, op rijwielen met massieve banden, met kinderwagens, zoo is hun terugtocht. Het is 'n groote wilde vlucht uit Frankrijk en België, waar de Geallieerde legers in snel tempo oprukken. Aanhoudend dreunen de kanonnen in het verre Westen nog, maar men hoort ze nader komen. De districtscommandant wordt van alles op de hoogte gehouden.

Op 3 September krijgen we het bevel een man te zenden naar Casteren, teneinde behulpzaam te zijn bij het opblazen der spoorrails in de omgeving van Tilburg. Daarv dit niet de eerste de beste karwei is wordt hiervoor aangewezen Toon G. uit Steensel, 'n jongeman die reeds eenige jaren vertrouwd is met het ondergrondsche werk.

Hij was onverschrokken, accuraaten sprak met 'niemand over zijn werk. Hij ging met een persoon van de groep Hoogel oon. De eerste tocht was echter vruchteloos, daar de eerste trein die kwam Nederlandsche burgers vervoerde. Dit bleek ook de laatste te zijn. De volgende dag werd wederom de tocht ondernomen, nu echter met meer succes. Van Toon vernamen we alleen bij zijn thuiskomst, dat de opdracht stipt was uitgeveerd en de resultaten bevredigend waren. Zijn collega vertelde ons later dat hijzelf de opdracht niet durfde uitvoeren vanwege het enorm groote gevaar. Het was onverantwoordelijk je hierin te storten. De treinen reden met een snelheid van $\frac{1}{2}$ 5 km en op de locomotief zaten vele Duitschers om het terrein te verkennen. Het eenige wat Toon zei was: "Mijn commandant heeft mij opdracht gegeven en die moet ik uitvoeren." Alleen sloop hij naar de spoorlijn die in de omgeving van v. Rhenens Dierenpark moeilijk te benaderen is en ging langs de zijkant van de spoorlijn liggen. De treinen volgden elkaar op slechts geringe afstand. Toen drie treinen gepasseerd

laatste hij bliksemsnel de springstof. Als een monster vol dreiging naderde de vierde trein. Hij rende weg en was nog geen loo meter verwijderd toen 'n enorme explosie de lucht deed trillen. Nog zag deze kranige partis-aan de locomotief als een paard steigeren. De mitrailleurkogels floten door het bosch. De mannen warenechter veilig en vonden voor de nacht een slaapgelegenheid bij 'n gastvrije boer.

voen de colonnes bleven trekken, moest ook hieraan aandacht worden besteed. Enige smeden werden bereid gevonden puntyzers te vervaardigen van een zoodanige constructie dat hun scherpe punten steeds omhoog staken.

Wapend met deze voorwerpen, aangevuld met scherpe glasscherven en spykerplanker krokken in de nachten van 5 tot 8 September de groepen van Eersel, Duizel en Steensel er op uit om de Duitschers eenige rust te verschaffen op de wegen van Reusel naar Eindhoven en van Eersel naar Postel. Het succes was enorm.

De loekende Duitschers en een nog harder tierende Duitsch-gezinden Burgemeester van Eersel die uit bed werd gehaald en zelf mee mocht gaan vegen.

De Partisanen die op 'n afstand getuige waren van de pracht-uitwerking profiteerden natuurlijk op hun manier. 'n Groep van Steensel had zich verdekt opgesteld en menig bandje had zijn lucht moeten achterlaten. Een dezer wagens had het wel zeer ongelukkig getroffen. De manne n hadden den wagen reeds lagg zien staan en hun oor had het schoone geluid der woedende Duitschers reeds geruimen tijd mogen beluisteren, toen het opeens stil was geworden.

En van hen (Krijtjes) van 'n beetje niet bang, wilde hier het zijne van weten. Hij sloop naar den wagen en kwam even later terug, de mannen tracteerend op chocolade, cigarettten en biscuits. De wat bleek het geval te zijn? De officieren waren in slapp gevallen en hij was maar zoo vrij geweest zichzelf te tracteeren op het lekkers dat daar zoo eenzaam op een knie van een slapende mof lag.

'n groep Dick, Hein en Piet had mindersucces. Zij hadden de Postelsche weg voor 'n rekening genomen. Bij hun aankomst trok de laatste colonne voorbij en 'n uur wachten was niet genoeg om nog 'n mof te zien. Pech is pech. De puntyzers werden op den weg gestrooid.

toch ook iets mee temaken werd ingevolge een instructie den avond tevorendoor prins Bernhard voor de Radio gegeven bij een boer aangeklopt en deze in naam van den Prins gelast onderdak te verschaffen aan dit Partisanendrietal. De menschen, eerste angstig, daarna gerust gesteld bij het herkennen vande nobele stverstoorders, verleenden hun een comfortabel nachtverblijf.

het tijdvak van 8 t/m 11 September werd door eenige personen van de groepen Eersel, Duizel en Steensel het terrein, waar de Deutsche militairen zich bevonden erkend, hun sterkte, ligging opgegeven en doorgegeven aan den districtscommandant

10 Sep. werden door de groep Wintelre 8 leden van de geallieerde luchtstrijd-ndingstroepen, die in deze omgeving een noodlanding hadden moeten maken gepikt. Deze zijn op 18 September d aaraanvolgend gebracht bij de Geallieerde rijkkrachten die toen in den morgen Meerveldhoven hadden bezet.

17 September trok een groep van 200 Duitschers door St eensel en legerde ch juist achter dit dorp in de bosschen achter het voetbalveld. Onmiddellijk rd dit doorgegeven aan de Geallieerden. Dezelfde avond ca. 18 uur werd deze t oep beschoten met geschut, opgesteld bij de eerste brug op de Luikerweg, even iten Valkenswaard.

Deze groep Duitschers werden door de PAN 8 krijgsgevangenen gemaakt. Zij rden opgeslo ten in de cel te Steensel. Ook kwamen vele vuurwapenen in onze nden.

19 September, de dag der bevrijding, nog voor de Geallieerden het dorp Steens hadden bereikt reeds ko met z'n ordonnans over knegsel naar Duizel met het eze groep een geweer met 5 patronen en 5 handgrananten ter hand te stellen t waren ze knegsel gepasseerd toen zij door een burger werden gewaarschuwd r Duitschers die zich ophielden bij de Drienuis. Ze zagen reeds eenige tschers op 'n afstand loopen. Teruggaan is niets voor een partisaan, dus d de motor opgehogen en ging men te voet verder. Een man van de groep knegsel gde zich nog bij het tweetal. Toen de D. op 200 meter genaderd waren, zagen e het onheil dat hen dreigde. No. 1 trachtte z'n mitrailleur te breiken. Ko zag ... 'n schot... en doodelijk gewond stortte hij neer. Totbde andere Duitschers hij het bevel: Handen omhoog! Nee, liever eerst trachten bij de mtrailleur te en om die brutake partisanen mores te leeren. Egn weer trof een schot de twee- Deutsche soldaat. Nogmaals het bevel: Handen omhoog! Een kogel floot over

de hoofden der fanatieke ^{luit} Duitschers. Een derde trachtte het vuurwapen te bereiken. Ook deze viel na twee treffers. Nogmaals het bevel om overgave. Gewapend met 'n pistool (de geweerkogels waren op) trokken de Partisanen op de Duitschers af. Eindelijk gingen de handen de hoogte in. 7 krijgsgevangenen werden gemaakt, twee waren ernstig gewond, een had het tijdelijke met het eeuwige verwisseld. 7

In het geheel werden in dit Rayon 36 krijgsgevangenen gemaakt.

Op ~~12~~ ¹⁹ - ~~13~~ ²⁰ - en ~~14~~ ²¹ - September was het geheele personeel van de PAN dag en nacht in dienst. Dediens bestond uit:

- 1e. Het oöderbrengen van geallieerde troepen.
- 2e. Het met Geallieerde troepen meezenden van PANstrijders om mitraillearnesten e.d. op te ruimen door lichte tanks.
- 3e. Het publiek van de tanks en auto's weghouden.
4. Het afzoeken der bosschen naar Duitschers, geweren, munitie, springstof, granaten e.
- 5e. Het opruimen en schoonhouden van de wegen, waar geallieerde troepen overtrokken, zooals het verwijderen van stukgeschoten auto's en het zorgen, dat geen metpaarden bespannen wagens over die wegen reden.

Voor deze werkzaamheden hebben meerdere officieren hun dank betuigd.

Op 19 September werden een antal arrestaties verricht, waarvan als eerste de Burgemeester, toen hij met zijn schendende handen de nationale driekleur wou hijschen.

Op de dagen die hierop volgden, werd aan de PANstrijders instructie gegeven het voorterrein te verkennen om aan de Geallieerden te kunnen mededeelen, waar de vijand zich ^{verborgen} had ingegraven of verborgen.

Op 21 September werd Wintelré bevrijd. Dit dorp was zwaar beschadigd.

Op 23 September werden 14 leden van de groepen Eersel Duizel en steensel naar Wintelre gezonden om de zwaargetroffen burgerbevolking hulp te verlenen en om de vele wapens die in de bosschen waren achtergelaten, te bergen.

Van 23 t/ m 28 September kwam grote drommen vluchtelingen uit het gebied waar gestreden werd. Ook deze zijn door de PANstrijders ondergebracht en van voedsel voorzien. Later werden deze overgegeven aan de instantie, die toen de evacuatie en voedselvoorziening op zich nam.

Op 24 September vertrokken 8 vrijwilligers naar Eindhoven waar zij zich meldden voor de Koninklijke Patrouille.

Op 28 September 1944 beschouwde de PAN haar taak als beeindigd.

Eersel 26 Mei 1946